

פרוטוקול מס' 186

מישיבת ועדת השירותים הציבוריים
יום ג', ל' באדר א' תשל"ו-2.3.76, שעה 11.00

נכחו:

חברי הוועדה:
ח. גרוסמן - היו"ר
ח. אבו-רביעה
י. בארץ
ס. גז
א. גיבלבר
ל. דיציאן
ס. חריש
א. נסיר
פ. שינמן
ח. שמעוני

מוזמנים:
א. לנגרמן - מנכ"ל משרד הסעד
י. שטיינר - משרד הסעד
א. יותם - עיריית תל-אביב
צ. כהן - עיריית תל-אביב

מ"מ מזכירת הוועדה: ו. סאור

רשמה: צ. ספרן

סדר היום: א) שונות.

ב) הטיפול בנערות במצוקה בידי משרד הסעד - הצעה לסדר היום של תורת-הכנסת מרשה פרידמן.

אני פותחת את הישיבה.

היו"ר ח. גרוסמן:

א. שונות

אני רוצה להביא לידיעת הוועדה שקיבלתי העתק מכתב של ההסתדרות הרפואית שנשלח לראש הממשלה ושחתום עליו ד"ר ישי. בכתב נאמר: הננו מרשים לעצמנו לפנות אליך בנושא שני כתרים: כראש הממשלה וכראש המפלגה הגדולה המרכיבה את הקואליציה הממשלתית. ערים אנו לכך שראש ממשלה אינו יכול להתערב בהליכי החקירה, סתוך כיבוד העקרון לפיו אין הרשות המבצעת מתערבת בפעולותיה של הרשות המחוקקת; אלא שאין לנו כל ספק שהנך יכול להפעיל את היוקרה הטלורה אותך בנושא שני התפקידים כאחד ולהשפיע בפגמה לשנות את פני הדברים. כידוע לך ועדת השירותים הציבוריים של הכנסת עוסקת עתה בעיבוד ועיצוב החוק לביטוח בריאות. מטבע הדברים אנו מייחסים לחוק זה חשיבות קרדנלית באשר הוא עשוי לעצב את דמות הרפואה הציבורית בשנים הבאות. תבענו כי נשותף בהליכי החקירה על ידי כך שבכל פרק שיידון תשפע דעתנו. תביעה זו שלנו נתקבלה בהבנה על ידי שר הבריאות, אולם ועדת השירותים הציבוריים התייחסה אל ההסתדרות הרפואית כגוף אינטרסנטי - בדומה לשאר הגופים האחרים - ולא כמייצגיו של אלו הנושאים בעול ולשון הבריאות ואלו שיחוייבו לבצע את החוק לכשיתקבל. כל שנתבקשנו הוא להגיש תזכיר ולהשפיע עמדתנו ותו לא. כפי שזכיר מקרוב פה זעום המשקל שיש לגוף בלתי מפלגתי בהליכי החקירה פיותר להטביר שקבלה התזכיר על ידי ועדת השירותים הציבוריים היתה בכחינת יציאת ידי חובה בלבד. בינתיים נחתכים הדברים בכיוון של יתר פוליטיזציה בשירותי הבריאות, דבר שלמיטב הכרתנו יהיה לרועץ לשירותי הבריאות. וכדי להפחיש את עמדתנו ואכזבתנו אנו מתכבדים להסציא לתשומת לבך העתק מפנייחנו האחרונה של יושבת-ראש ועדת השירותים הציבוריים. אנו פונים אליך כי תיאות לקבלנו לפגישה בה נעלה את השגותינו לא רק לגופם של הדברים אלא לדרך בה נוכל לסייע בעיצוב החוק תוך מניעת יצירת עובדות אותן ייה קשה לשנות לאחר מעשה.

להעתק מכתב אין צורך להתייחס.

פ. שינויים:

היו"ר ח. גרוסמן:
היה מכתב קודם שנשלח אלי ובו נאמר שהם תובעים להיות נוכחים בכל ישיבות הוועדה בדיון על החוק. עניתי לו שהדבר לא ייתכן, ששום גוף חיצוני אינו סלורה את הוועדה בכל ישיבותיה. הסברתי לך את הדברים גם בעל-פה בפגישה שהיתה לי אתו, אבל כנראה שלא השתכנע.

אני מבקשת; בשם חברי הוועדה, להשיב לו על שתי נקודות: א) מבחינת הליכי החקיקה לא ייתכן שגוף חיצוני כלשהו ילווה באופן קבוע את הוועדה בעבודתה על החוק; ב) לא נכון שקיבלנו פה תזכיר בלבד, אלא שמענו גם אותם מספר פעמים, ובנוסף לכך הוגשו ההצעות שלהם לוועדה לא במסגרת התזכיר הכולל אלא בהתייחסות לכל סעיף וסעיף שבו דנה הוועדה.

אעביר את המכתב אליהם עם העתק לראש

הממשלה.

א. נוספים:

בקשר לחוק הנוגע להפללות: לא הבינות את הפהומה של אגודת הרופאים הגניקולוגיים הקובלים על כך שלפי החוק אין בצוות רופא גניקולוג או אין חובה שיהיה רופא גניקולוג. עד כמה שזכור לי הכרענו בסופו של דבר, לאחר חילוקי הדעות, שבכל צוות מוכרח להיות רופא גניקולוג.

היו"ר ח. גרוסמן:

את פה שהיה במנשר בעתונות שלחו גם לי ויש בו לפחות שני דברים שאינם נכונים: א) לא נכונה העובדה שלא שמענו את הגניקולוגים. פרופ' פולישוק עצמו הופיע בוועדה; ב) לא נכון שבחוק הנוגע שעבר את הקריאה הראשונה יש אפשרות בחירה בין רופא משפחה לרופא גניקולוג. בכל צוות חייב להיות

היו"ר ח. גרוסמן:

רופא גניקולוג. אלה הן העובדות, וכל יתר הדברים הם ענין של התייחסות.

עדיין לא החלטתי להגיב, כי אני רוצה להיפגש גם עם הפרופיסורים. דרך אגב, פנו אלי מספר גניקולוגים וטענו שאין זה נכון שפנשר זה היה בשם כל הגניקולוגים בארץ.

א. נסיר:

אני מחפלאה על שהיושבת-ראש לא פירסמה את העובדות כמות שהן, אבל סכיון שעדיין לא היחה הגובה אני מציפה להגיב על שני דברים: 1) יש בהצעת החוק פיסקה הקובעת שבצוות הכרח שיהיה רופא גניקולוג; 2) פרופ' פולישוק עצמו הופיע בוועדה. את שני הדברים יש לפרסם.

היו"ר ח. גרוסמן:

חשבתם לדחות את הפירסום עד לאחר הפגישה עם הגניקולוגים.

א. נסיר:

גם אם יחזרו בהם לא יפרסמו זאת ועלינו לפרסם את העובדות בשם הוועדה.

פ. שינמן:

אינני חושב שהוועדה חייבת להגיב על כל דבר שמחפוטט. גם על סכתבו של ד"ר ישי בענין חוק ביטוח בריאות שנשלח לראש הממשלה אין הוועדה צריכה להגיב. אנלי צריך לענות לראש הממשלה, אבל לא על העחק סכתב. גם היום מתפרסם ב'הארץ' מאמר של פרופ' חיים הלוי על חוק ביטוח בריאות. האם נגיב על כל העדה ועל כל התייחסות?

היו"ר ח. גרוסמן:

זה לא מסין הטענה. חובתה של הוועדה להגיב על עובדות לא נכונות; אין זה מחובתה להגיב על התייחסות של אדם מסויים לנושא מסויים.

י. בארי:

אני בדעה שיש להגיב, אבל אני גם בדעה היושבת-ראש שיש להגיב לאחר הפגישה עם הפרופיסורים ולפרסם את מה שנאמר להם באותה פגישה. אני שוקל אם לא כדאי שעוד חברי כנסת ישתתפו בפגישה.

היו"ר ח. גרוסמן:

אשתף ברצון את מי שירצה.

י. בארי:

צריך לומר להם את דעתנו על הפרסום וכדאי לראות את שפות אלה שחתפו על הסודעה ולבדוק כיצד הם נוהגים בפרקטיקה שלהם.

היו"ר ח. גרוסמן:

לחבר-הכנסת שינמן: אני מבינה על הסכתב, משום שלפני כן נשלח גם אלי סכתב ובו

אותן טענות.

ב. הטיפול בנערות במצוקה בידי משרד הסעד - הצעה לסדר היום של חברת-הכנסת מרשה פרידמן

ד"ר סנחם הורוביץ, שלא יכול היה לבוא היום, שלח לי את הסכתב הבא: ברצוני להודיעך כי נפלה טעות מצדך מאד בבחון סטטיסטי אשר סרתם לוועדת השירותים בקשר למספר הנערות הלא לומדות ולא עובדות. המספר שמסרתם כלל נערות יהודיות ולא יהודיות בגילאי 14-17. בדיקה חוזרת העלתה כי מספר הנערות היהודיות בגילאי 14-17 אשר אינן לומדות ולא עובדות הוא 7620 המהווה 7.5% הנערות היהודיות בקבוצת גיל זו. מספר הנערים היהודים באותה קבוצת גיל אשר לא לומדים ולא עובדים הוא 10,452 המהווים 9.6% מסך הכל הנערים היהודיים בגיל זה. כפי שהדגשתי אין אוכלוסיה זו זהה עם אוכלוסיה הנערות במצוקה והיא כוללת גם נערות ממשפחות דתיות, משפחות מרובות ילדים ונערות ממשפחות במושבים. כן יש

היו"ר ח. גרוסמן:

להניח שלא כל הנערות העובדות נרשמות בסטטיסטיקה התעסוקתית כגון עוזרות בית. אודה לך אם הערותי אלה יובאו לידיעת חברי הוועדה ולתיקון הפרוטוקול.

א. יותם: אני אחראי על הטיפול בחבורות רחוב ונערות במצוקה בעיריית תל-אביב.

מצב חבורות הרחוב בתחום תל-אביב אינו טוב משתי בחינות: יש עליה פדאגיה בסספר הנערות הבעיותיות ואנחנו רואים היום קו ברור של המשכיות, שמצידו האחד יש מקרים קלים כביכול של סכסוכים בבית, של כשלונות בבית-הספר, של לחצים משפחתיים וחברתיים, ומצידו השני יש נערות מנותקות שסביעות אלינו אחרי נסיונות מכאיבים מאד של חיים בשוליים של השוליים, חיים של זנות, של סמים. יש עליה משמעותית בסספר הבנות האלה בתל-אביב, וכשאני מדבר על תל-אביב אינני מדבר רק על אזרחי העיר תל-אביב אלא על כל הפריפריה: רמת-גן, בת-ים, חלוץ ואפילו רמלה, כאשר מרכז הפעילות, על כל הסכנות שבה, הוא בתל-אביב. היחידה של חבורות הרחוב והנערה במצוקה היא יחידה שאינה מקפידה על כך אם הסטופל הוא אזרח העיר או לא, בעוד שבנעודה סוציאלית מאד מקפידים שהשירותים יינתנו רק לאזרחי העיר. אנחנו מקבלים כל בן או בת שפסתבכים או נמצאים במצב של מצוקה. אם אפשר אחד כך להחזיר את הסטופל לרשות המקומית שלו, נעשה זאת; אם החזרה הביחה בלתי אפשרית נמשיך לספל במי שזקוק עזרה כמה שנים.

עלינו לחשוב ברצינות על שני קטעים אלה של המשכיות שאותם הזכרתי. צד אחד של המשכיות קשור בהדרגת ההורים, בעבודה עם המשפחה, באיתור זקדם של הבנות שבפוטנציאל מראות סימנים של הדרדרות בגיל המערכת. כי ההורים מתעלמים מסימנים אלה, הבנות עצמן לא יודעות עליהם זהירותים אינם מרבישים במ. ובגיל ההתבגרות הרגשנה את עצמן מספיק חזקות לפרוץ החוצה; ובדרך כלל פשטעות הדבר לעלות על אוטובוס, לנסוע לתל-אביב ולרדת בתחנה המרכזית. בתחנה המרכזית קורה הכל מהר מאד, כי אין מי שיקלוט את הנערה והטרמורים למיניהם או העבריינים למיניהם הרבה יותר אפקטיביים מאתנו.

במשך שנים רצינו איזו שהיא פיקנה בתחנה המרכזית, איננה משרד קטן או חנות, שתשמש לנו מוקד, שבה נוכל להפעיל מספרות של עובד אחד, כדי לכסות את היום הארוך הסתחיל בשמונה בוקר ומסתיים בשתיים-עשרה בלילה, במטרה להכיר את הבנות האלה, לאחר שנרחו מן הבית. טובן שהאיתור צריך היה להתחיל בשלב הרבה יותר מוקדם בדף זה של חוויות מסיאשות, אבל זה כבר קשור בשירותים אחרים. אנחנו יחידה מאספת שצריכה לקלוט את אלה שנשרו מן החינוך, מן החינוך המשלים, מן הסגרות השונות הפורפליות, אפילו מסגרות העבודה הסוציאלית, שירות המבחן ועוד.

כאשר יש נשירה מסגרות אלה תפקידנו להיבטם, אבל אין לנו אומץ להיכנס. יש לנו 3 עובדות לטיפול בנערה במצוקה ו-2.5 עובדים לטיפול בנערים. היכולת שלנו להגיע לבנות ולעשות עבודה מצומצמת מאד. היחידה לנערה במצוקה התברכה בעובדים מסורים, אידיאליסטים שאינם מקפידים כל כך על שעות העבודה והעניין קרוב לליבם. יאדם הרואה זאת פקד הצד, לא רק כאחראי על יחידה זו, קשה לי לראות את הדבר מצד אחד, ומצד שני אני דואג לאותן עובדות וחושש כמה זמן יוכלו להחזיק מעמד בעופט העבודה מבלי להרים את הידים ולצאת מן המערכה.

יש עכשיו נטייה לקצץ בשירותי הרווחה וזה מורגש מאד בעיריית תל-אביב. כאשר מתפנה תקן אנחנו סלאים חרדה שלא נוכל לסלא אותן.

א. יותם:

אין לנו כוח לעשות מקרים, אבל יש לנו הרגשה שבתל-אביב סתובבות 500 בנות מערים אחרות. מספרן של הבנות התל-אביביות מגיע ל-1,000. ייתכן שהמספר של 500 בנות הוא צנוע, אבל זאת ההרגשה של העובדים שחיים את הנושא. ההרגשה שלנו היא שסתובבות בעיר בנות שזקוקות לעזרה, ופה שמעניין: הן מעונינות בעזרה. לגבי בנים, למשל, צריך לעשות טאסצ'ים כדי לרכוש את ליבם, להשתמש בטכניקות טיפוליות מיוחדות כדי לרכוש אותם שירצו להיפגש עם העובד, שירצו לדון איתו על מצבם, על אפשרויות השיקום ושינוי אורח החיים. לגבי הבנות יש לי הרגשה שהן זקוקות לא רק מבחינת ההערכה של העובדים המקצועיים המשקיפים על המצב, אלא משום שהן עצמן זועקות לעזרה. יש עוד הבדל משמעותי בין בנים ובנות: אצל הבנות, גם אצל אלה העוסקות בזנות, גם אצל העברייניות - לפעט מקרים בודדים של פסיכופטיות - יש אלוטטיבציה אחרת לגמרי מאשר אצל בנים, ואני מנסה לקשור זאת עם יעוד האמהות שהוא חזק מאד אצל נערות. כאן לא מוצאים את המצב שעובד מוציא לי רוצה לספל והבן אינו מעוניין ודוחה אותו. כמה פעמים מגיבים הבנים על נסיונות הטיפול של העובד במשפט: "כמה אתה מרויח?"

י. בארי:

ובנות לא אוסרות את זה בבית-המשפט?

ז. כהן:

בבית-המשפט יש אווירה של התגרות, של פרונוקציה ולכן הן מגיבות כך.

א. יותם:

יש לנו, אם כן, אוכלוסיה שזועקת לטיפול ושאפשר, באמצעים די קלים, יחסית, לעזור לה; יש לנו עובדים שנכונים להתפטר לנושא, אבל אנחנו עומדים בפני שנקת שבורה בעניין זה.

פ. שינמן:

מאיזו בחינה?

א. יותם:

אין לנו חקנים, אין לנו אפשרות להציב בעיר גדולה כמו תל-אביב, על כל המטרופוליטניות שלה, עובד אחד בתחנה המרכזית שיקלוט את הבנות האלה במקום שיקלטו אותם עבריינים. ההדרדרות בתחנה המרכזית מהירה: האנשים שוכרים חדרים, מחכים לנערה, פונים אליה במצבים לה לאכול, מציעים לבחש לה את מזלה; תוך רבע שעה היא כבר למעלה בחדר, מסמטים אותה, ושעה אחר כך היא כבר מקיימת יחסים בניגוד לרצונה.

פ. שינמן:

אתם יודעים איפה המקומות?

ז. כהן:

יודעים פחות או יותר. אלה הסביבה אם כי החדרים סחלפיים.

א. יותם:

ההדרדרות של הנערות מהירה מאד וכל אינטרבנציה מהירה של העובדים היתה יכולה למנוע את ההדרדרות, לפחות של אלה שעוברות דרך התחנה המרכזית. אנחנו רואים אותן רק אחר כך בשלב הקשה-שבו הן טדבלות לא רק פסיכוכים גניקולוגיים שמצריכים טיפולים ממושכים, לא רק מהדרדרות גפשית וחוסר אסון במשפחתם, בחברה בכלל, אלא גם פיריודה במוטיבציה ואז העבודה מאד מסובכת. לא רק שאין לנו המשאבים והכוח, אלא מבנה השירותים מכריח אותנו לקלוט את הבנות בשלב הרבה יותר קשה. נדמה לי שאם עובדת, כמו צביה, היתה נפגשת עם אותה נערה שברחה מדימונה, מעפולה או מבית-שאן כבר באותו יום ובשיחה ראשונה היתה אוסרת לה שיש בית שאליו היא יכולה לבוא, שיחבו לה שם אוכל ושם אפשר יהיה לשוחח איתה, כל הכיוון היה יכול להשתנות. ייתכן שלאחר כמה ימים גם היתה חוזרת הביתה. אבל אנחנו לא פוגשים שם את הנערה, אין לנו את מי להציב שם והשאלה אם אתם יכולים לעזור לנו בעניין זה.

היו"ר ח. גרוסמן:

ממי ביקשתם ולא הצלחתם?

יש לנו שני אבות: משרד הסעד והעירייה.

א. יותם:

כמה עובדים היו בעבר?

א. נמיר:

במבנה שלנו יש 25 תקנים שצריכים להתחלק בין חברות הרחוב והנערה

א. יותם:

במצוקה. סחוך מספר זה של תקנים היינו יכולים להציב, לפי דעתי, 10 עובדים לנערה במצוקה ואח היתר לבנים. צריך להבין שהמצוקה איננה אך ורק באוכלוסיית הסעד. יש לנו הסון בעיות בתי-ספר תיכוניים, בשכבות שמכחינה חברתית-כלכלית נחשבות לנבזות יותר, ואלוהן אנחנו כלל לא מגיעים, ומשום מה גם לא כוללים אותן ביעד שלנו. יש הדרדרות של בנות משכבות חברתיות-כלכליות גבוהות יותר ויכולים לאשר זאת מנהלי בתי-ספר, מחנכים, פסיכולוגים בתי-הספר התיכוניים. משום מה לא נכללת אוכלוסייה זו בשירותים הציבוריים והייתי מציע שכן יכללו אותה, כי המחיר שאנחנו משלמים על ענין זה הוא גבוה למדי. אינני יודע מה מספג הבנות מספחות שנמנות עם הסעד הנינוני פלוס, בגילאים 15-18, הנמצאות במצב של הדרדרות לספים, במצב של בריחה מן הבית ואפילו בקשר עם סרטורים, הווי של בארים, מעבר מבחור לבחור. לצערי איננו מגיעים לאוכלוסייה זו והיא גם לא כלולה ביעדים שלנו.

היו"ר ח. גרוסמן:

כאשר הגדירו פה את נושא הנערה במצוקה הייתה הכוונה לנערה במצוקה

העומדת בתחמת הסולם.

יכולה להיות נערה שמצבה הכלכלי טוב והיא מדרדרת.

י. שטיינר:

הילדה הבעייתית הצעירה היא הורחה של היצאנית, הנרקוטית.

א. יותם:

אגב, הן כולן יולדות אחר כך ומקיפות מספחות. כלומר, יש כאן עוד דבר המבדיל בינן לבין בנים. אנחנו מצפים מאותה אשה שילדה שתגדל את הילד, אבל למעשה היא לא יכולה לעמוד בזה. היא הופכת לאם גרושה או שהיא אם לא נשואה שצריכה לחנך את ילדה במשך הרבה שנים ואיננה מסוגלת לכך. אותו ילד נופל למעטמה על החברה שאינה מסוגלת להבטיח לו תנאים מינימליים להתפתחות תקינה, ופכאן נוצר דור שני ושלישי - שהם הבנים והבנות של אותן בנות שאנחנו מדברים עליהן - הנזקקים לסעד ולטיפול.

מה הכעיה? - יש תקנים ואין תקציב, או אין תקנים ויש תקציב?

פ. שינמן:

הכעיה החסורה ביותר היא תקנים. אושרו 25 תקנים, אבל הם אינם

א. יותם:

מאוישישים.

העירייה השתמשה בהם לשירותים אחרים.

צ. כהן:

סחוך 40 תקנים שטענו שהם המינימום הדרוש לקיום שירותים לנוער בתל-אביב הסעד, אבל מספר זה לא קוים.

א. יותם:

מדוע?

פ. שינמן:

בתוך העירייה היה שימוש בחלק מאותם תקנים לשירותים אחרים הקשורים במעד.

י. שטיינר:

אבקש מצביה לתאר את ההתמודדות עם הכעיה.

היו"ר ח. גרוסמן:

צ. כהן:

כפי שאמר אחי יותם הנערה באספה ורצא
בטיפול. הייתי אומרת שהיא משועת
לעזרה. בתחילה היא דוחה את הטיפול, היא לא חושבת שמתייחסים אליה בכנות
והיא חוששת שרוצים להביא אותה לעשות מה שאחרים רוצים, לא פה שהיא רוצה;
היא מפחדת שיגזרו בה, שינזפו בה, שילשינו עליה להורים. אחרי תקופה קצרה
יחסית מתחילות הבנות להרגיש שהן רוצות להפסיך בקשר הראשוני. יש בנות
שמתחילות ליצור אסון רק לאחר תקופה ארוכה, אבל רובן נזקקות לתקופה קצרה
טאד, מעונינות בטיפול ומוכנות להיפגש אתי. הנערה מגלה שמוכנים להיפגש
אתה בשעות הלילה, כמו שהיא רוצה, ולא בשעות היום; שמוכנים לקבל את
צורת הלבוש שלה; שמוכנים לשמוע שהיא משתמשת בסמים סבלי לגעור בה, סבלי
להנטיח לה סוסד סגור; שמוכנים להזמין אותה לארוחה, להכיר את הגברים
שאתם היא מבלה; שלא חוקרים אותה לאן היא הולכת, מהיכן היא באה, מי הם
הבחורים שאתם היא מבלה, מה היא עושה בזמנה, מדוע היא לא יכולה לקום
בבוקר. כשהיא מגלה שיש ענין כנה בבעיה שלה היא נפתחת די מהר וסספרת.
את הדברים שהיא אומרת נבית-המשפט - כפי שפה הוזכר - היא אומרת סתוך
מרירוח עצומה, כי היא מרגישה שלחברה חלק בסצנה.

בתקופה האחרונה נכנסנו לעבודה בבית-
ספר היכון ססויים בתל-אביב, כי התברר לנו שחלק מן הבנות הולכות לנפל
יפו ונפגשות שם עם צרבים. אולי כרגע הפגישות האלה אינן משפעות יות כל
כך, אבל עבורנו משפעותיה העובדה שנערה בורחת מביח-הספר למקום בילוי.
יום אחד יגלו שהיא בהריון, ינודו אותה, בביח-הספר חתיה לה סטיגסה ולא
יקלטו אותה במסגרות הרגילות.

ס. גז:

איך את פגישה לנערה?

צ. כהן:

אינני נותנת לנערה כסף לשם בילוי,
אבל אני נותנת לה את סספר הסלפון
בבית שלי, לשם היא יכולה להישר בכל שעות היום והלילה. אין לנו שעות
ססויים של עבודה, אנחנו עובדים בכל מיני שעות של היום והערב. אנחנו
יוצאים אל השכונה לחפש את הבנות ויש לנו כבר שם ססויים בתל-אביב.
הרבה בנות שנמצאות בטיפול של עובדים אחרים פגיעות אלינו וסבקשות שנספל
בהן, כי אצלנו, לפי דבריהן, טוב, אפשר לשבת בשקט ולא צועקים עליהן.
לא פעם אני צריכה לשכנע את הבת שתחזור לעובד שלה בלשכה, למרות שאינני
בטוחה שאני אומרת לה את מה שהייתי צריכה להגיד. פגיעות אלינו בנות גם
באמצעות הטיפול הסונע הבנוי כך שעד גיל ססויים יש עובדת צמודה לביח-הספר
שסכירה את הבנות. כאשר נערה אינה ססודרת עם ההורים, עם ביח-הספר וכאשר
פקיד הסעד לא יודע מה לעשות איתה פונים לא פעם אלינו. אנחנו מקבלים
נערה כזאת ברצון, כי פיתחנו גישה שונה בסקצת מן הגישה של העבודה
הסוציאלית כפי שהיא בנויה כיום בשירותים. חלק מן הבנות שפגיעות אלינו
מתקבלות, אמ-כן, מן השירותים שלנו. חלק אחר של הבנות אנחנו מקבלים
על ידי בנות שנמצאות בטיפולנו. בת שבטיפולי באה עם בת אחרת ואומרת:
תקחי אותה, היא ישנה עם נרקופון, ספלי בה. הבנות שלנו מודעות לזה שאפשר
לקבל אצלנו עזרה ולכן מביאות את הבנות מאחרות, אפילו בנות סתיכון.

ס. גז:

איפה את יושבת?

צ. כהן:

יש לנו משרד ברחוב באזל.

א. נמיר:

ספרי קצת על העבודה.

צ. כהן:

מה אספר? אני סיואשת, אין לי שום
דבר מהעובדה שאני סספרת; לבנות אין
שום דבר סכך. יש להן הרגשה שלחברה לא אכפת מה קורה להן. זה מרגיז אותי,
זה סייאש. יש לי חשק לצאת לחופש כי נספר לי. בת יכולה לעשות לי את
כל הצרות בהתחלה, אבל מה שהיא יכולה להעניק לי אחר כך, בהמשך הטיפול,
אף אחד לא יכול להעניק.

א. נמיר:

ספרי בכל זאת מה את עושה, מה מעיק.

ג. כהן:

אם אני הולכת למצוא לבת מקום עבודה
אופרים לי במשרד העבודה: הבת הזו
כבר קיבלה 12 מקומות עבודה, אין מה לעשות איתה. או שאופרים לי: היא
לא גמרה בית-ספר יסודי, איך היא רוצה לעבוד בפקידות? מה אכפת לנו אם
היא גמרה או לא גמרה בית-ספר יסודי כאשר היא כל כך רוצה להתמודד עם
מקום העבודה, כאשר היא כל כך רוצה לשנות סטטוס? האם היא תהיה שוטפת
כלים או שוטפת רצפה כל ימי חייה? לבנות שלנו אין עתיד, ביום פסוים
הוא נסגר בפניהן וכדי לפרוץ את הדרך צריך לעשות דברים אחרים. אי אפשר
לקבל את הקביעה שמי שלא סיימה כיתה ח' אינה יכולה לעשות דבר פשוטים.
יש לנו בת שגמרה כיתה ה' ועובדה היוזם ב-א.י.א. מובן שה בוס אינו
יודע שסיימה רק כיתה ה'. הפסקנו ללכת לשירות התעסוקה. אני פונה לחברים,
לידידים, אני סמכתלח בעתון. ייתכן שאנחנו עושים רטאויות קטנות במקום
העבודה: אם היא אנפרת שאני החברה שלה, אני החברה שלה. מה אכפת לי?
אני צריכה שה בוס יידע שהיא בסיפולנו כדי שלא יקבל אותה? אני לא
פשתמשת בשירות התעסוקה כי הוא לא פועיל לי. אם יועיל לי אשתמש בו.

א. נפיר:

בכמה בנות אתם מטפלים?

ג. כהן:

יותר נכון לשאול בכמה בנות אנחנו
לא מטפלים. אנחנו מטפלים ב-100

בנות.

פ. גז:

בין שסיימת רצפות ופקידות יש עוד
אפשרויות לבנות.

ג. כהן:

האם נפית לשבת ליד מכונה בבית-הקושת
בהרגשה שאת העבודה הזאת תצטרכי לעשות
במשך כל שעות היום? אי אפשר לקחת את העבודה כפרס, העבודה היא חלק
מסרכיבי החיים של אותה בת. כדאי צריכה לעבוד כל היום, בקושי יוצאת
לחופש, בשעה שלנצרה בגילה ולומדת בבית-הספר יש הרבה שעות פנויות. ופדובר
בבת שבבית קוראים לה. צונה אפילו אם היא לא כזאת, אפילו אם אחרה לבוא
הביתה, אפילו אם פיסהנו מספר שראה אותה ברחוב סתובבת עם גבר. יש בנות
שההורים עושים להן כל חודש בדיקת בתולים. כמה אנרגיה צריכה הבת להשקיע
כדי לרפות את הסביבה שלה, כדי לצאת לבילוי בערב. יש לנו בת שאחיה לא
טרטהלה לצאת לעבודה ולבילויים. הגענו להסכם שחצא לעבודה, אבל כשהיתה
צריכה ללכת לחתונה שיקרנו ביודעין, אפרנו שהיא נמצאת בעבודה ובאותו זמן
הלכה לחתונה. עשינו את זה כי ידענו שאחרת היא תברח. ופדובר בבת שעדיין
לא יצאה לזנות.

י. בארי:

אם אחיה שומר עליה איך היא הגיעה
אליכם?

ג. כהן:

היא נסחה להתאבד והועברה אלינו
לסיפול.

א. יותם:

כדאי להסביר שבנינו את העבודה שלנו
על ארבעה עקרונות שהם חשובים ונראה
לי שהציבור כלל אינו מודע לחשיבות שלהם: עקרון ראשון - יצירת יחסים של
כבוד הדדי לפני הכל. על בסיס זה אנחנו פגיעים לצמרון השני: הבנת הבעיה,
הבנת המפה צומד מאחורי המבנות הבת. העובדה שהיא זנבה או שופרעת או
עזובה או פסיכופטית עדיין אינה אופרת דבר, צריך להבין את הבעיה שמסתתרת
מאחורי עובדה זו. עקרון שלישי: לעשות הסכמים. כלומר, הבת והעובד מסכימים
על מה שקרה ואחר כך פגיעים להסכמים. על בסיס זה פגיעים לעקרון רביעי:
שיתוף בהחלטות. מדר העקרונות האלה חשוב מאד, כי כל עקרון קתכסט על
העקרון הקודם ורק כך אפשר להגיע לתוצאות. לצערי הרב סתחילים בחברה שלנו,
בכל הרבדים, לרבות בחינוך, פן העקרון הרביעי. מדלגים על העקרון של כבוד
הדדי, של הבנת הבעיה וההסכמים ועובדים סיד להחלטות. אופרים לנערה:
סקוטך פה, סקוטך שם ושולחים אותה למקום פשוטים. גם בעבודה אופר לה
ה בוס: אני החלטתי כך וכך יהיה. כלומר, כאשר מדלגים על השלבים הראשונים

א. יותם:

בתהליך לא יכולה הבת להחזיק מעמד. אותו נהדבר קורה עם הטורים, עם העובדים הסוציאליים, עם ההורים ולכן היא מנסה להתאבד, היא מנסה להתמודד ומתפרצת ואז היא מגיעה אלינו דרך התנהגותה. אני נזכר בשוה"לה, נערה שעבדה אחר כך בארגון אמהות עובדות. כשהגיעה אלינו היינו כולנו - ואנחנו עובדים מנוסים - מזועזעים. היא הייתה ממש מפחידה: מפגרת, מראה חיצוני מפחיד, מקללת, קולנית ואף אחד לא ידע איך להתחיל לטפל בה. אורה נסיר ואביבה, המזכירה שלה, התחייבו לקלוט אותה בארגון אמהות עובדות כנערה שליחה והיא פעלה ברמה גבוהה.

צ. כהן:

כאשר הבריקה הצביעה על 51 אי.קיו.

א. נסיר:

והיא אחד האנשים האינטליגנטיים ביותר שפגשתי. בכל זאת יותר משנה לא יכולנו

לעמוד בזה.

א. יותם:

אבל איזה מבצעים היא עשתה בשוק ארנון אמהות עובדות?

א. נסיר:

היא הייתה מקבלת התפרצויות.

א. יותם:

בכל זאת נתתם לה שנה והיום היא מתפקדת כמו כל אדם ועושרת להינשא. אף אחד לא מוכן לקבל אותה היום, אבל היה מקום אחד שקיבל אותה וזה ארנון אמהות עובדות. חלק מן היאוש שלי נובע מן הגישה החברתית שלא מוכנים לקבל בנות כאלה. איך זה? לקבל ילדה שברחה מן הבית? ילדה שמטרה את פי אביה? שפסתובנת עם גברים? ואם היא לקחה סמים או קיימה יחסים בצורה שקיימה או עסקה בזנות, בוודאי שלא. בזה שהחברה מולצלת בבת היא מאבדת את היכולת לעזור לה. צביה חושבת שגם לגוף המחוקק וגם לגוף המפונה עלינו יש דעה בנושא זה ואולי בגלל הסיבה הזאת האוכלוסייה שאנחנו מדברים עליה לא מקבלת עזרה. אצל השוטרים אנחנו רואים זאת בבירור. שוטר סתייחס לנערה הזאת בהשפלה הגרועה ביותר. מה זאת אומרת? - היא זונה. הוא רק משתלל אותה, אבל אם זו הייתה הבת שלו - כך הוא אומר - היה הורג אותה. וזה איש ציבור שהיא נפגשת איתו לפני העבודה. השוטר, שהוא כן מאתנו, משקף למעשה בתום לב את הדעות הקדומות של הציבור נגד הבנות האלה.

י. בארי:

זה חל על כל השוטרים?

א. יותם:

כל הכללה פוטעית.

צ. כהן:

זה אופטימי לגבוי לקבוצה מסויימת שמתפללת דווקא בבנות.

י. שטיינר:

זה יכול להיות כל אדם אחר שנהנהגות כזאת מחזק את הדימוי העצמי שיש לאותה

בת.

א. יותם:

להערת חברת-הכנסת גז: זו לא רק העובדה שעל הנערה לשבת שבע שעות במקום אחד, אלא גם העובדה שמצביעים עליה, שמתייחסים אליה אחרת, שאוטרים עליה כל מיני דברים. גם אם היא הולכת לתעשייה היא מחוץ לתחום.

א. נסיר:

כהערת ביניים: מה קרה להצעת היושבת-ראש לשדר היוזם על הסבב באגף לעבודה סוציאלית בעיריית תל-אביב? יש לי תחושה שהשקפת העולם היום בעיריית תל-אביב איננה עוזרת לנושא זה. אם לא הסתייג הדיון בהצעה זו לסדר היום מוכרחים לחזור אליה.

היו"ר ח. גרוסמן:

היו מסקנות ביניים.

לא היו.

ל. דיציאון:

הייתי מבקשת שנחזור לנושא זה של המדיניות, מאם המדיניות אינה מדיניות

א. נסיך:

מה אשמים אותם שעובדים בשטח?

אחרי הדיון ריכתי עם ראש הציר והוא ביקש שנשתף גם אותו, אם בגיע

ל. דיציאון:

לדיון בוועדה.

א. נסיך:

הייתי מבקשת שבהקשר של נושא זה או בהקשר של הדיון על הסגב בעיריית

חל-אביב נזמין לכאן גם את אנשי שירות התעסוקה, שזה למעשה המפתח בכל-הנושא.

הייתי מבקשת שתספרו לנו על הנסיון

שלכם לגבי הבית.

חשוב לשמוע מה לדעתכם הגיל האקוט לטיפול. מכיוון שאנחנו צריכים לצאת מנקודת מבט שאמצעים לכל בוודאי לא יהיו, כדאי שכאנשים בשטח הציעו לנו מדרי עדיפויות, ואם אפשר - לטווח ארוך ולא רק לכיבוי שריפות.

האם יש לכם דוגמאות לגבי תוצאות

הטיפול שטיפלתם?

מהו סדר הקדיפויות הקיים כיום? האם הוא תואם את השקפתכם לגבי

י. בארי:

סדר הקדיפויות הרצוי?

האם אתם יכולים לטווג בצורה גסה

כיצד מגיעים אליכם המקרים השונים?

האם לפני הקיצוצים האחרונים הצבתם צופים בתחנה המרכזית כדי לעצור את הבנות הנצודות שם ולפנוע את החהליך השלילי?

האם אין זה נכון שחלק מן הבנות, לפחות, בוחרות בדרך זו משום שהן מפשות את החיים הנוצצים ואינן רוצות להתמודד עם קשיי החיים? הוזה אופר, לא רק משום לחץ חברתי ששבר אותן בגקודה מסוייפת, אלא סתוך בחירה די חופשית? סיפר לי פקיד בבית-המשפט, סיפום די אבהי, שניסה לדבר עם אחת הבנות וזו שאלה אותו כמה הוא משתכר. כשהשיב לה, אמרה: את זה אני עושה בחפש שעות בלילה אחד.

פ. שינמן:

שמענו שבטיפולכם 100 נערות. כמה יוצאות כל חודש סטיפולכם ופוצאות

חיקון וכמה חדשות נכנסות?

פי מסונה עליכם? האם אתם פוסרים

דיווח למישהו במסגרת העירייה? האם מישהו מפקח על עבודתכם?

אם יש תקציב שמכוון מלכתחילה לצורך

זה, צריך להיות מישהו שיפקח שתקציב זה לא ינוצל לעובדים מסוג אחר.

צ. כהן:

חלק מן הבנות מגיעות אלינו באמצעות לשכות הסעד; חלק על ידי קציני מבחן

שסיימו את הטיפול בנערה ולא הגיעו אתה לידי סגב של הידברות. במקרה שלא עברה עבירה, אי אפשר להפשיך את הצו ואם היא זקוקה לטיפול, מעבירים אותה אלינו. חלק מגיעות על ידי חברות; חלק - על ידי ההורים.

י. בארץ:

יש הפונות ששירות?

בהחלט.

צ. כהן:

אני מוכרחה לטפח על מקרה, אולי הטוב ביותר שראיתי בכל זמן עבודתי: אדם סטודנט פגש שתי נערות שברחו מעפולה וביקשו להגיע לתחנה המרכזית בתל-אביב. כששוחח אתם החברר ששתי הן ברחו מן הבית. מכיוון שקרא את הכתבה שהתפרסמה עלינו צלצל אלי ושאל אם יוכל לבוא עם הבנות. לפני שבא אתן אלי עשה להן מיזר ברחוב הירקון, ברחוב 60 ביפו, הראה להן מה שנעשה שם ואמר: בעוד לזמינים שלושה חראו כך. מכיוון שלא היה להן כסף, אמר: סתם כסף אינני נותן; אם אתן מוכנות לעשות עבודה בבית, שאני עורך בו שיפוצים, אני מוכן לשלם לכן; אם אין לכן היכן לישון, בואו אלי הביתה. הוא בא אתן אלי, סוזנחות, לא מסודרות. נחתי להן מגבת, נחתי להן סטרק. חזרה אחת מהן ואמרה: את לא מפחדת לתת לי סטרק? אולי יש לי כניס? אמרתי לה: גם אם יש לך כניס את צריכה להסטרק, ואם יש לך כניס, ארחץ את הסטרק. אותה נערה החחילה לבכות ואמרה על אותו גבר שעזיין לא פגשה פיסהו שאינו יודע פס היא, שאינו מכיר אותה וכך יתייחס אליה בכבוד. הגבטחתי שאמצא לנערות סידור, דיברנו עם פטרת עפולה, אבל כל הטיפול נעשה בתל-אביב, למרות שהחזרנו אותן לעפולה. כיום אחת מהן חברה קייבוצ, אותו גבר שהיא מפתח-תקוה, נוסע אליה למשק, סוזיין אותה אליו. אם אני צריכה איזו שהיא עזרה לבת שאינה רוצה להיכנס למקלט או לבית, הוא מוכן תמיד וברצון לקבל את הבת.

סדר העדיפויות בקבלת הבנות: סדר

העדיפות בקבע לפי הבעיה, אף פעם לא לפי הגיל. בתהליך העבודה הבנו שהגיל אינו משפיע. אם בת היא בגיל 21, לא אושר לה: אם אינך נטיפולית, כי הבעיה שלה היא בעיה של נערה שהתכבדה לא טוב, שעדיין "אובלת" את גיל ההתבגרות שלה, שעדיין פיתחה את האישיות שלה וזקוקה לעזרה כמו נערה בת 16. אולי זה אפילו נוח יותר לטפל בה, כי מבחינת החוק היא אחראית לעצמה ואינני זקוקה להיתרים כדי לטפל בה.

היורח. גרוסמן:

השאלה הייתה מהו הגיל הקרדינאלי לטיפולי?

צ. כהן:

יש לי נסיון עשיר בעבודה סוציאליסטית: עבדתי במרכז ייעוץ להורים בנה-שרת, עבדתי בטפול טובע, בטפול במשפחה ונראה לי שהגיל הבעייתי ביותר אצל נערות הוא גיל 12. היא צופחת, ההורים שלה אינם מבינים כל כך מה קורה, היא רוצה ללמוד דברים והם אינם מבינים לפה; היא מרגישה את עצמה גדולה והם אינם מבינים זאת; היא עצמה לא מבינה מה קורה בבית-הספר, ואילו בחוץ עולם נוצץ מאד. כולנו רוצים בעולם הנוצץ, אבל הבנות שלנו לא יודעות את הדרכים. היא רוצה עולם נוצץ, כי זה מה שהחברה שלנו מציעה לבת. כשעוברים ברחוב דיזינגוף העיניים פוש יוצאות ולבת שלנו אין הכלים לעשות דיפרנציאציה מה היא כן יכולה לעשות ומה אינה יכולה לעשות. החברה המערבית מפחה, וכאשר לאדם אין הכלים להבחין בין אפשרויות היכולת שלו הוא נחפש לדברים המפתים. אני מכירה בנות שקיימו יחסי מין בגיל 12 וכיום אינן מסוגלות לקיים יחסי מין; הן לא מבינות. כל הפעולה הזאת לא נכנסה לשום מקום בצורה של חשיבה. יש בנות אחרות, סטודנטיות וכדומה, שהחיים הנוצצים קורצים להן, הן לא יודעות איך להגיע אליהן סהר ועושות זאת בדרכים אחרות, אבל זהו אחוז קטן. אם בת רוצה להשיג מעיל פרורה, היא יודעת שהחורף עומד להיגמר והיא רוצה אותו מהר. ואז היא עושה מה שעושה. אצל אותה נערה שעבדה באינרסטריט, שעתידה מפחיד קיים רק ההווה והוא הדבר החשוב ביותר. היא רוצה לעשות חיים, לבזבז את הכסף כי היא לא יודעת מה יהיה פחד.

לשאלה פתי הן יוצאות מן הטיפולי:

חודש אינו זמן בשבילי; גם שנה לא. אינך יכול לטחור תוך חצי שנה, תוך שנה בעיה של אדם שחיינו עוותו במשך 14 שנה. יש לנו נערות שאנחנו מטפלים

ז. כהן:

בהן עכשיו זמן השנה השלישית. יש לי נערה שכתבו עליה לפני מספר שנים ב העולם הזה שהיא לסבית. היא הגיעה אלי וכולם אמרו לי להתרחק ממנה. אותה נערה התחבבה, מנהלח בית וכיום היא פסיכיתסט סטינר לפוריים. השקענו בה והיא השקיעה בעצמה שלוש וחצי שנים.

כששואלים אותי על חוצאות אינני יודעת מה רוצים. גם אם בח מחליטה להפסיך לעסוק בזנות, אבל היא עושה את זה תוך הבנה מדוע היא מפסיכה בזנות, בשבילי זה קידום. אם זו החלטה שהיא חוצאה של בחירה חופשית, כמעט אינני מתערבת.

פ. שינמן: והיא מפסיכה להיות בטיפול?

ז. כהן: זו לא סיבה להפסיק את הטיפול.

יש חוצאות יפות: יש בנות שנישאו לבני פסק והן חברות קיבוץ. יש לנו בנות שסיימו את התיכון והלכו לצבא. יש בנות שלא התקבלו לצבא ובעידודנו יצאו בקבוצות שלמות ושרתו בנחל. יש לנו בת שנשארה בקליה לאחר שהבנות האחרות לא נשארו. מובן שכל זה הוא סיפה בים, כי יש בנות רבות אחרות שלא זכו לאותו טיפול. יש בנות שלאחר הטיפול חידשו את היחסים עם ההורים. אמנם חלק מהן לא גרות בבית אבל למדן לקבל את מגבלות ההורים. במשך כל חמש שנות עבודתי בנושא זה היו רק שתי נערות שהרגשתי שאינני יכולה לטפל בהן יותר. הן לא התייאשו, אבל אני התייאשתי. לא הצלחתי למצוא ספטיק יכולת להתמודד עם הבעיה שלהן. אני יודעת שהן קיימות, אני יודעת איפה הן, אבל אינני עושה כלום מצדי.

היו"ר ח. גרוסמן: בכמה טיפולת במשך חמש שנים?

ז. כהן: במשך חמש שנים טיפלנו ביחידה בטבינות 250 נערות. אני יכולה להגיד שהן יצאו לדרך המלך: הן מסוגלות לקום בבוקר לעבודה, מסוגלות להבין מה קורה להן. יש לנו בת שלומדת באוניברסיטת בר-אילן. אותה נערה, מבית סאד דתי סקריה-צאנז, התסבכה עם בחור שעסק בסמים והגיעה אלינו לטיפול בתל-אביב. אני עצמי באה מבחינוך דתי, מתנועה דתית והאכזבה שלי הייתה גדולה כשהגיעו אלי הרבה נערות מבתיים דתיים ולא רק מן האוכלוסייה של יוצאי פרוקו, שאצלם הדת היא דבר מאד לא ברור: ההורים דורשים מעצמם התנהגות אחרת מזו שהם דורשים מן הבית. עובר משבר מסויים על כל החברה, על כל הבנות, לרבות הבנות הדתיות.

א. יותם: לראש היחידה לטיפול בחבורות רחוב והנערה במצוקה. עלי ממונה לשם, שהוא מנהל האגף לעבודה סוציאלית; עליו ממונה הרב אברמוביץ שהוא הממונה על האגף לעבודה סוציאלית; והוא ממונה לראש העיר. השירות שלנו קשור גם לשירותים המקבילים במשרד הסעד ואנחנו עובדים איתם בקשר הדוק.

ז. כהן: מה אני רוצה? -

בחלום הטוב שלי הייתי רוצה שניקח קבוצות של נערות כאלה, נדריך אותן איך להקים בית, מה הפקיד ההורים, מה המספרות של ילד בבית. פעם התחלנו בזה עם נערות שלנו ובני הזוג שלהן, שיצעו שהם היו אצלנו בטיפול. בעיני זה דבר חשוב ביותר.

פ. שינמן: אני לא חושב שכל כך טוב להזכיר לנערות האלה את העבר על ידי כך שסטפריין

לבן זוגן על עברן.

ז. כהן: אנחנו לא מזכירים כלום. אנחנו הולכים לקראת העתיד.

ג. כהן:

אילו היינו חיים במדינה טוטאליתית,
הייתי רוצה שכל אלה שבאים להרשם לנישואין היו חייבים לעבור קורס של
שלושה חודשים כדי לדעת איך להקים בית.

א. יוחם:

לגבי סדרי העדיפויות: אין ספק שהגיל
הקריטי הוא גיל 12. אני טוען תמיד שאם
החברה שלנו הייתה מתוקנת, אם השירותים היו פועלים כמו שצריך, הייתה
היחידה שלנו סיומת. לפעשה אנחנו פונקציה שכלל לא הייתה צריכה להיות,
היא קיימת, כי השירותים לא פועלים כהלכה. המצב האידיאלי היה אם היה
איתור כבר בגיל 12, כי בגיל זה עדיין אפשר לתקן מה שקרה בעבר. זהו גיל
של טרום-התבגרות שבו ישתייחדו לזרעם תופסת מקום יותר רחב ויש
נסיון חדש לפצוא מקום בחברה. ייתכן שאם היינו עושים עבודה טובה באותו
גיל, לא היינו צריכים להגיע לטיפול בנערה במצוקה ובחבורות רחוב. מכיוון
שלא עשינו את זה, אנחנו צריכים לתת עדיפות לקליטה של בנים ובנות,
בעיקר בנות, שהדרדרותן הרבה יותר מהירה ומזיקה. ישנה עוד תופעה שבבדילה
בין בנים לבין בנות: כשבן חוזר לפוטב פוכנים לקבל אותו, פוכנים לסלוח
לו. לבת - בעיקר בעדות מסוימות - יש כבר סטיגמה של זונה. לפעמים לא
סולחים לה לעולם. גם אותה בת שנשאק טובלת פסטיגמה זו בשכונה שלה,
בקרב האוכלוסיה שבה היא חיה, ואפילו בין בני משפחה הסטיגמה רודפת
אותה וקשה לה לחזור לפוטב גם כשהיא עושה מאמצים.

היו"ר ח. גרוסמן:

אתם מציינים כל פעם את העובדה שיש בנות
שנשאו, כאילו שבנישואים כבר נפתרו
בעיותיהן. אנחנו מכירים משפחות שהאם הייתה זונה, האב זרקוהן, נולדים
ילדים והמשפחה אינה מתפקדת.

ג. כהן:

אף בת שלנו לא נשאה לעברייין, ואנחנו
סלוויים את הבנות בנישואיהן. יש לנו בת
שנשאה לבחור מחברה טובה, בן יחיד למשפחה עולים מרוסיה. אני סלווה
אותה עד היום והיא ובעלה מגיעים אלי לחל-אביב - הם גרים בערך - אחת
לשבועיים לשיחה.

פ. גז:

האם בעלה ידע עליה הכל?

ג. כהן:

היא החליטה מה לספר לו וסיפרה. זכותה
להחליט מה היא רוצה לספר ומה לא. הבעל
יודע שהיא הייתה בטיפולי.

על "הבית": היחידה שלנו לטיפול בנערות
במצוקה אינה פונקציה בנות לסידור חוץ-בית. אינני פונה לא ל"פסילה"
לא ל"צופיה", גם בגלל הגיל וגם בגלל בעיה אחרת. פעם עבדתי בסידור
ילדים מחוץ לבית ואינני מאמינה שעל ידי העברת בעיה ממקום מסויים
למקום אחר, סבלי שיינתן מה שצריך להינתן, פתרנו את הבעיה.

א. יוחם:

זה גם לא הוכיח את עצמו.

ג. כהן:

ילדים שהיו בעייתיים, נשארו בעייתיים.
העבירו אותם ממסד למסד, סמפחה אומנת
למשפחה אומנת ושפחו שהגיעו כבר לגיל 18 ואפשר היה להיפטר מהם. אני
לא מאמינה בסידור חוץ-בית בלי טיפול טוב בנערה, שתבין לאן היא הולכת,
מה היא תפיק מהמקום. הנערה אינה חפץ שמעבירים אותה ממקום למקום, מסגרת
למקשה אחת למסגרת נוקשה שניה. במסד יש לה אותן המסגרות כמו בבית:
הסדרין, המנהל, אם הבית, כמו ההורים, שואלים אותה, מוקרים אותה, אופרים
לה מה לעשות. מסיבה זו הגענו למחשבה שיש לנו קבוצת נערות שזקוקות
למקום מבוקש קבוע שיתן להן בטחון שלא זורקים אותן משם רק בגלל העובדה
שהשאירו כביסה בגיט שלושה ימים. החלטנו להתחיל בנעדות שבאמת גילו
הבנה ורצון לשינוי ההתנהגות, נעדות שרוצות להתחיל לעבוד בצורה קבועה
פחות או יותר ולשנות את עיסוקן. החלטנו שנפתח משהו שלא יהיה במתכונת

ג. כהן:

של מוטד, אלא מקום שהבנות תנהלנה אותו בדרך שנראית להן עם כמה כללים. הבנות יוצאות וכנסות, אף אחד אינו שומר בדלת. הן משתתפות באופן סטלי בשכר הדירה, כי מי שמקבל שירות חיצוני אינו פגלה יחס לשירות וצריך ללמד את האנשים לתת משהו עבור שירות שהם מקבלים. עשינו אתן חוזה והן חתומות עליו ומשלמות. בדרך כלל הנערות עובדות, אבל קרה שבת בפלטה מעבודה ומחפשת עבודה אחרת. גיל הנערות הגרות ב"ת הוא 17, כי מבחינה פורמלית יש לנו אחריות לגבי קטינים על פי החוק, שמגביל אותנו בפעולות שלנו, ולא הייתי רוצה להסתבך עם החוק. הן גרות שתיים בחדר והמכסיות של צנרת שיכולות לגור ב"ת הוא 9. הבית פתוח מאז פברואר 1973. כשפתחנו אותו החלטנו שתקופת השהיה בו תהיה בלתי מוגבלת. פותר לבח להביא חברים; אסור לה להלין אף אדם - לא הורים, לא חברים. איננו מתנגדים שהבנות יקיימו יחסים עם החברים שלהן, אבל אסור להן להלין ב"ת גם את החבר. באותו בית גר עובד עם אשתו, שנמצא שם כל ערב משעה שבע עשר עד שעה שמונה בנוקר. היות והשבנה נמצא במקום שנמצא המשרד שלנו, זה מאפשר לנו לראות במשך היום מה קורה בבית. עובדה זו גם חיסכת כוח אדם, כי אילו היה הבית במקום נפרד היה צריך להציב שם עובד למשך שעות היום. הן מבשלות, מסדרות, מנקות, אבל הבית עלוב מבחינה הריחוס. קצינו ארונות בשוק הפשפשים, קיבלנו כסאות מן העירייה והבנות זבעו ושיפצו.

ל. דיציאן:
אני רוצה לשאול את מנכ"ל משרד הסעד:
האם משרד הסעד מתערב בעובדה שחלק
מ-25 תקנים שאושרו פנוצלים לפטרות אחרות?

י. בארי:
לצביה: האם היית יכולה לקבוע כמה
בנות באות ממספחות פנוסטות מבחינה
חומרית, וכמה - ממספחות פנו?

א. לנגרמן:
לשאלת חבר-הכנסת דיציאן: אני מתערב
בענין ויש כבר היום התערבות בענין.
אני סניח שתוך השבועות הקרובים נפתור את בעיית התקנים ובעיית התקציב.

אני רוצה לתת פה הצהרה אחת: לקראת
התקציב החדש הפוחח בראשון באפריל יקבל הנושא של הנערה במצוקה - על אף
כל הקיצוצים - עדיפות גבוהה מאד ולו שתוך בקורת ראות אחת: החום
האפקטיבי שבו גבוה יותר והסיכויים גדולים יותר. שפענו את זה כאן
היום ושפעתי את זה בשבועות האחרונים גם ממקורות אחרים.

ה. גרוסמן:
אני רוצה להציע לחברי הוועדה שיסכימו
את שנינו פגישה של ארבעה הפנכ"ל:
של משרד המעורבות, משרד הכריאות, משרד החינוך, משרד העבודה ואולי גם
מנכ"ל משרד האוצר בקשר לשורה שלמה של הסלצות ליעול השירות, גם לגבי
פנימיות, גם בענין הנערה, גם בענין העבודה הסוציאלית, בבתי הספר ולא
בבתי הספר.

ז. חריש:
יש להזמין גם את הפנכ"ל של הפסטר, גם
אם אמנם מדובר פה על התחנה המרכזית
בתל-אביב, משום שיש גם לטפל באלה שמצפים לנערה בתחנה.

ח. גמיר:
כדאי היה להזמין גם את השר הלל כיושב-
ראש ועדת השרים לעניני רווחה, אם כי
אני פוחדת מהרחבת המסגרת.

אולי יש מקום לדבר גם עם ראש אכ"א
בנושא של פעולת צה"ל לגבי הבנות האלה, כי אנחנו יודעים שהטיפול של
צה"ל בנוער במצוקה הוא משפחתי.

יש גירסה שהנסיון לגבי בנים נכשל.

י. בארי

לשאלת חבר-הכנסת בארי: הפתעת חיי היתר
כשקיבלת בנות פסקים לטיפול. מתוך הבנות

ז. כהן:

הבאות אלינו כ-15% הן ממספרות מבוססות ובדרך כלל הן מגיעות אחרי
יאוש טוטאלי, לאחר טיפול של פסיכולוג, של פסיכיאטר. יש לי סקרה של
נערה שאביה רופא שיניים, אמה רקדנית בלט. היא הגיעה אלי לאחר טיפול
של רופאים, מכיוון שיש לנו שם טיפונים אלינו גם אנשים פסודרים מבחינה
חומרית.

חודה רבה.

הינד ח. גרוסמן:

אני חייבת להגיד שבדרך כלל אנחנו
עוסקים בכנסת במטסיסטיקה, ~~אנחנו~~ ~~עוסקים~~ ~~במטסיסטיקה~~, אנחנו עוסקים בכנסתם בספוריכם רוח
פרצים לכנסת ועל כך אני מודה לכם.

השיבה נועלה בשעה 13.10